

NÄKÖKULMIA HYBRIDISODANKÄYNTIIN

Komentaja Juha-Antero Puustola

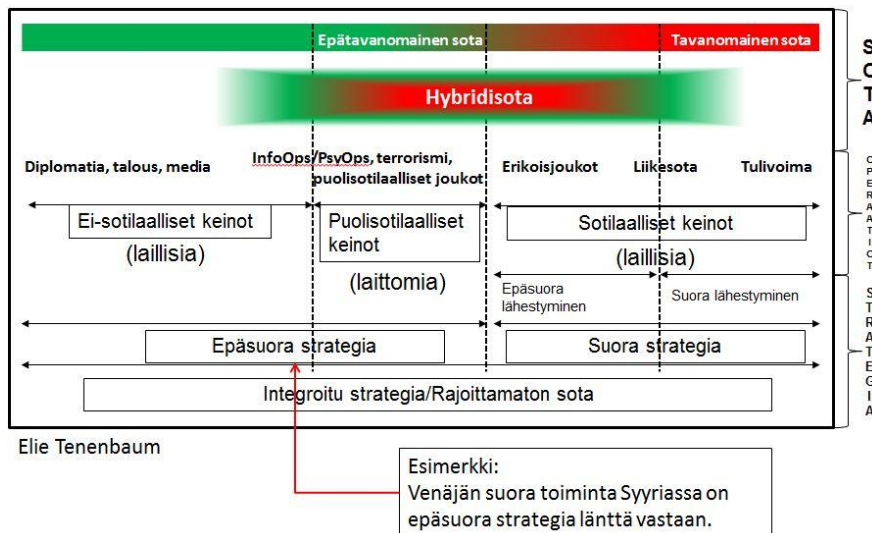
Puolustusvoimien tutkimuslaitos

Hybridisodankäynti on ilmaantunut tietoisuuteemme Venäjän valloitettua Krimin niemimaan 2014. Sen jälkeen aiheesta on käyty runsaasti keskustelua ja hybridisodankäyntiä ja -uhkia tutkitaan kiivaasti.

Mielipiteet vaihtelevat laidasta laitaan. Osa tutkijoista on sitä mieltä, ettei hybridisodankäynti sisällä mitään uusia elementtejä, joten sen tutkiminen ei tuota lisäarvoa sotatieteelle. Termi on kuitenkin jo levinnyt niin poliittiseen kuin tavalliseen kielenkäyttöön, joten vastalauseet ovat ainakin osin merkityksettömiä. Myös Suomi tutkii hybridisodankäyntiä kansallisesti ja osallistuu Naton sekä Euroopan unionin hankkeisiin. Puolustusvoimien tutkimuslaitoksella hybridisodankäyntiä tarkastellaan osana sodan kuvaa.

Hybridisota sekoittaa sodankäynnin tasoja ja keinoja

Hybridisodan asemoiminen tuttuun sodankäynnin kenttään on haasteellista. Joihinkin sen ilmenemismuotoihin perinteinen ajattelumme sodasta ei sovi lainkaan. Sota itsessään on jo nykyisellään tarpeeksi vaikeata määritellä, joten uuden termin ilmaantuminen saattaa lisätä epätietoisuutta entisestään.

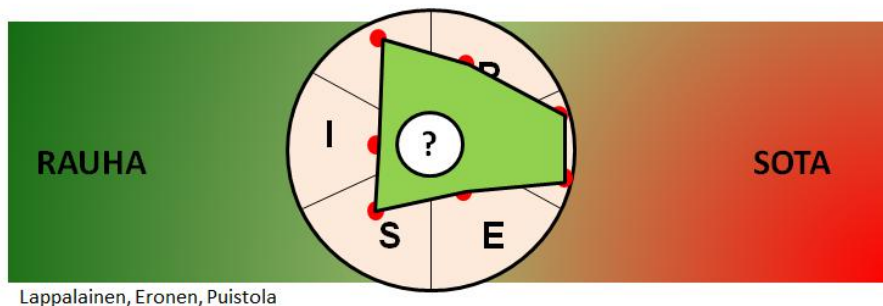
Kuva 1: Hybridisodankäynnin malli

Kaikki hybridisodankäynnistä piirretyt mallit ovat luonnollisesti yksinkertaistuksia ja siten avoimia rajullekin kritiikille. Oleellista on kuitenkin huomata, että usein keskustelijat asemoituvat esimerkiksi kuvan 1 esittämässä kentässä eri lokeroihin eivätkä siten aina ymmärrä toistensa argumentointia. Merkittävää on huomata myös se, että vaikka hybridisota ei välttämättä sisällä asevaikutusta, se ei myöskään poissulje sitä.

Synkronoitu isku

Hybridisota sijoittuu sodan ja rauhan välimaastoon. Vain hyökkääjä tietää mitkä ovat operaatioiden tavoitteet sekä aikataulut. Puolustaja pidetään kokonaistilanteesta epä tietoisena mahdollisimman pitkään, jolloin valmius ja vastatoimet pysyvät heikkoina.

Tällä hetkellä – alustavien tutkimustulosten valossa – hybridisodankäynti on tuonut yhden uuden elementin aiemmin käytettyihin ja hyväksi havaittuihin keinoihin. Vastustaja iskee yhteiskunnan poliittiseen, sotilaalliseen, taloudelliseen, sosiaaliseen, informatiiviseen ja infrastruktuurin (PMESII) rakenteisiin samanaikaisesti ja yllättävästi. Puolustajan päätöksenteolta ja toiminnalta pyritään riistämään vapaus, jolloin toiminta muuttuu hyökkääjälle edulliseksi oikeastaan laukaustakaan ampumatta. Osa puolustajan vaikeuksista johtuu yksinkertaisesti siitä, ettei ole täyttä varmuutta tai ainakaan kansallista tai kansainvälistä yksimielisyyttä hyökkäyksen kohteeksi joutumisesta.

Kuva 2: Hybridisodankäynti kaventaa puolustajan toiminnanvapautta

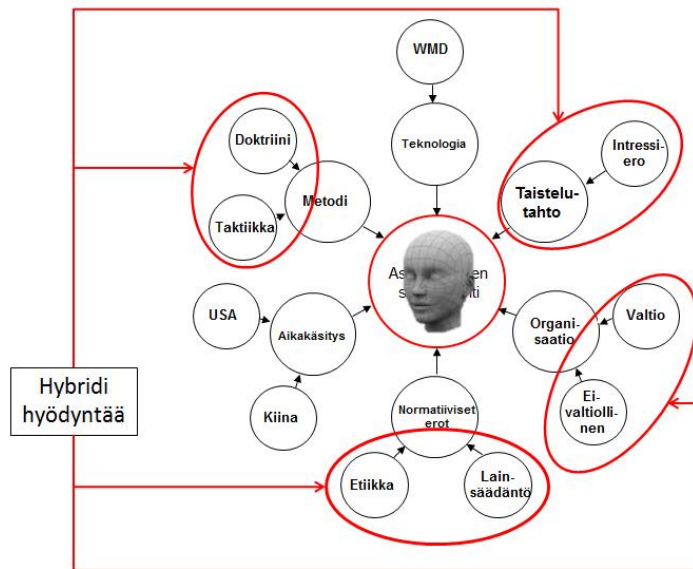
Hyökkääjällä on käytössään laaja synkronoitu keinovalikoima, jota se voi säädellä paineen lisäämiseksi tai vähentämiseksi halunsa mukaan. Osa toiminnasta – erityisesti kyberhyökkäyksistä – voidaan peitellä siten, ettei hyökkäyksen alkulähteestä ole varmaa tietoa. Parhaimmillaan hyökkääjä onnistuu pitämään koko toimintansa puolustajan sotilaallisen vastineen alapuolella.

Hybridisota ei myöskään seuraa lineaarista tapahtumaketjujen sarjaa. A:n jälkeen ei välttämättä tule B, vaan aivan jokin muu kirjain tai A jopa katoaa kokonaan. Siinä missä aiemmin tiedettiin joukkojen ryhmittämisen edeltävän hyökkäystä, niin nyt hyökkäys saattaa alkaa ensin ja ryhmittäminen seurata perässä.

Hybridisodankäynti hyödyntää epäsymmetrisen sodankäynnin ominaisuuksia

Länsimaiden toteuttamissa kriisinhallintaoperaatioissa epäsymmetrinen sodankäynti on tullut valitettavan tutuksi. Esimerkiksi Afganistanissa sotilaallisesti heikompi osapuoli on kyennyt tuottamaan länsimaille riittävän suuria tappioita ja aikavoittoa poliittisten päämäärien ainakin osittaiseksi saavuttamiseksi. Jatkuva vastarinta on käytännössä uuvuttanut länsimaiset äänestäjät ja sitä kautta murentanut poliitikkojen halun jatkaa loputtomalta vaikuttavaa operaatiota.

Epäsymmetrisessä sodankäynnissä tärkeimmät taistelut käydään ihmisten mielissä. Esimerkiksi terrori-iskuissa menehtyneiden määrä verrattuna liikenneonnettomuuksissa kuolleisiin on valtavasti pienempi, mutta vaikutukset kohdemaissa ovat moninkertaiset. Siinä missä auto kuvaa vapautta ja yhteiskunnallista statusta terrorismi merkitsee turvattomuutta ja kuolemaa.

Kuva 3: Hybridisodankäynnissä on monia epäsymmetrisen sodankäynnin piirteitä

Hybridisodankäynnissä on monia epäsymmetrisen sodankäynnin ominaisuuksia. Merkittävää on se, että vaikutukseen pyritään vaikuttamalla puolustajan tahtoon ja mielikuviin jopa ilman aseiden käyttöä. Informaatio onkin valjastettu aseeksi. Pahimmillaan puolustajan rivit alkavat rakoilla, kun osa kohdeyleisöstä hyväksyy hyökkääjän näkökulmat oikeutetuiksi ja alkaa toistaa hyökkääjän sanomaa. Lisävaikeuksia puolustajalle muodostuu mm. lainsäädännön asettamista esteistä tehokkaiden vastatoimien käyttämisessä.

Hybridipuolustus on tutkimisen arvoista

Suomalainen yhteiskunta on hybridiuhkille immuunimpi kuin moni muu länsimaa. Kansallinen yhtenäisyys, koulutustaso, viranomaisyhteistyö ja poliittinen vakaus ovat selkeitä etujamme. Siitä huolimatta meidän kannattaa jatkaa hybridiuhkien tutkimista ja sopeuttaa yhteiskunnan turvallisuusstrategiaa uhkakuvien mukaisesti. Edellinen tarkoittaa sitä, että omat heikkoudet ja mahdollisen vastustajan toimintatavat on analysoitava mahdollisimman rehellisesti. Muuttunutta turvallisuusympäristöä ei pidä piilottaa minkään ideologian verhon taakse.